Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

17 päivänä kesäkuuta 2021 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Arvonlisävero – Direktiivi 2006/112/EY – 135 artiklan 1 kohta – Vapautukset – Erityisten sijoitusrahastojen hallinnointi – Ulkoistaminen – Kolmannen osapuolen suorittamat palvelut

Yhdistetyissä asioissa C-58/20 ja C-59/20,

joissa on kyse kahdesta SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jotka Bundesfinanzgericht (liittovaltion verotuomioistuin, Itävalta) on esittänyt 29.1.2020 (C-59/20) ja 30.1.2020 (C-58/20) tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet unionin tuomioistuimeen 4.2.2020, saadakseen ennakkoratkaisun asioissa

K (C-58/20) ja

DBKAG (C-59/20)

vastaan

Finanzamt Österreich, aiemmin Finanzamt Linz,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-C. Bonichot (esittelevä tuomari), varapresidentti R. Silva de Lapuerta, joka hoitaa ensimmäisen jaoston tuomarin tehtäviä, sekä tuomarit L. Bay Larsen, C. Toader ja N. Jääskinen,

julkisasiamies: P. Pikamäe,

kirjaaja: yksikönpäällikkö D. Dittert,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 3.2.2021 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– K ja DBKAG, edustajanaan G. Aigner, Steuerberater,

– Itävallan hallitus, asiamiehinään A. Posch, F. Koppensteiner, J. Schmoll ja S. Zolles,

– Kreikan hallitus, asiamiehinään K. Georgiadis, A. Dimitrakopoulou ja M. Tassopoulou,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

– Euroopan komissio, asiamiehinään aluksi L. Mantl ja R. Lyal, sittemmin L. Mantl ja L. Lozano Palacios,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 28.11.2006 annetun neuvoston direktiivin 2006/112/EY (EUVL 2006, L 347, s. 1; jäljempänä arvonlisäverodirektiivi) 135 artiklan 1 kohdan g alakohdan tulkintaa.

2 Nämä pyynnöt on esitetty asioissa, joissa asianosaisina ovat yhtäältä K (asia C-58/20) ja DBKAG (asia C-59/20) ja toisaalta Finanzamt Österreich, aiemmin Finanzamt Linz (Itävallan verohallinto, aiemmin Linzin verohallinto, Itävalta; jäljempänä verohallinto), ja joissa on kyse siitä, että verohallinto ei myöntänyt K:lle ja DBKAG:lle arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädettyä vapautusta arvonlisäverosta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Arvonlisäverodirektiivi

3 Arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädetään samaa sanamuotoa käyttäen samasta arvonlisäverovapautuksesta kuin jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta – yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste – 17.5.1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY (EYVL 1977, L 145, s. 1; jäljempänä kuudes direktiivi) 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa.

4 Arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on vapautettava verosta seuraavat liiketoimet:

– –

g) jäsenvaltioiden määrittelemien erityisten sijoitusrahastojen [hallinnointi];

– –”

Yhteissijoitusyrityksistä annettu direktiivi

5 Siirtokelpoisiin arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 13.7.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/65/EY (EUVL 2009, L 302, s. 32; jäljempänä yhteissijoitusyrityksistä annettu direktiivi)

kumottiin ja laadittiin uudelleen arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 20.12.1985 annettu direktiivi 85/611/ETY (EYVL 1985, L 375, s. 3), sellaisena kuin se on muutettuna muun muassa 21.1.2002 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2001/107/EY (EYVL 2002, L 41, s. 20; jäljempänä direktiivi 85/611).

6 Yhteissijoitusyrityksistä annetun direktiivin 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

– –

b) ’rahastoyhtiöllä’ yhtiötä, jonka tavanomaisena liiketoimintana on sijoitusrahastojen tai sijoitusyhtiöiden muodossa toimivien yhteissijoitusyritysten hoitaminen (yhteissijoitusyrityksen yhteinen salkunhoito);

– –

2. Edellä olevan 1 kohdan b alakohtaa sovellettaessa liitteessä II tarkoitetut tehtävät luetaan rahastoyhtiön tavanomaiseen toimintaan.

– –”

7 Yhteissijoitusyrityksistä annetun direktiivin liitteessä II on ei-tyhjentävä luettelo yhteiseen salkunhoitoon kuuluvista tehtävistä. Tässä luettelossa, joka on sama kuin direktiivin 85/611 liitteessä II oleva luettelo, luetellaan seuraavat tehtävät:

”– Sijoitusten hoito

– Hallinnoiminen:

a) lakisääteiset ja rahastonhoitoon liittyvät kirjanpitopalvelut;
b) asiakastiedustelut;
c) arvonmääritys ja hinnoittelu (veroilmoitukset mukaan luettuna);
d) säännösten noudattamisen seuranta;
e) osuudenhaltijarekisterin ylläpito;
f) tulojen jakaminen;
g) osuuksien liikkeeseenlasku ja lunastaminen;
h) sopimusten selvitystoiminta (osuustodistusten toimitus mukaan luettuna);
i) tietojen kirjaaminen.

– Markkinointi.”

Itävallan oikeus

8 Vuoden 1994 Umsatzsteuergesetzin (liikevaihtoverolaki; BGBI. 663/1994), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasian tosiseikkoihin, 6 §:n 1 momentin 8 kohdan i alakohdassa säädetään, että arvonlisäveroa ei suoriteta ”erityisten sijoitusrahastojen hallinnoinnista”, ”omistusosuuksien

hallinnoinnista elinkeinonharjoittajan harjoittaessa pääomasijoitustoimintaa – – tätä koskevan toimiluvan perusteella” ja ”muiden jäsenvaltioiden tällaisiksi määrittelemien erityisten sijoitusrahastojen hallinnoinnista”.

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

Asia C-58/20

9 Vuosina 2008–2014 erinäiset rahastoyhtiöt (joita kutsuttiin pääomasijoitusyhtiöiksi ennen vuotta 2011) siirsivät kolmannelle osapuolelle, joka on tässä tapauksessa K, tietyt verolaskelmien laatimisen kaltaiset arvonlaskentapalvelut, jotka ovat merkityksellisiä rahastojen osuudenhaltijoiden tuloverotuksen kannalta. K:n oli kyseisiä palveluja suorittaessaan käytettävä perustana rahastojen tasolla tehtyä tuottolaskelmaa, sellaisena kuin rahastoyhtiöt olivat sen määrittäneet arvopapereiden säilyttäjän vahvistaman tilierittelyn ja rahastojen kirjanpidon perusteella. K käytti tilierittelyssä ja rahastojen tasolla tehdyissä tuottolaskelmissa esitettyjä arvoja tarkistettuaan ensin pelkästään niiden uskottavuuden (eli varmistamatta arvojen oikeellisuutta). Verolaskelman laatimiseksi osuudenhaltijoiden tasolla K:n oli otettava huomioon muun muassa erityyppisten sijoittajien erityispiirteet mutta myös laadittava oma kustannuslaskelmansa sekä noudatettava itsenäistä kohdentamisjärjestystä ja erityistä laskelmaa tappioista.

10 Pääasiassa kyseessä olevana ajanjaksona K:lta palveluja tilaavat rahoitusyhtiöt olivat edelleen veroedustajia, joiden tehtävänä oli toimittaa rahastojen osuudenhaltijoiden tuloverotuksen kannalta merkitykselliset arvot vakioidulla ilmoituksella ilmoituskeskukselle. Rahastoyhtiöt toistivat siis K:n laskemat merkitykselliset arvot muuttamatta niitä ja toimittivat ne ilmoituskeskukselle. Rahastoyhtiöt olivat kuitenkin vastuussa ilmoituskeskukselle ilmoitettujen määrien oikeellisuudesta erityisesti pääomatuloverotuksen suhteen. K oli siviilioikeudellisessa vastuussa kyseisiin yhtiöihin nähden, mikäli verotuksen kannalta merkityksellisten arvojen sen syyksi luettava virheellisyys annetussa ilmoituksessa aiheutti vahinkoa.

11 K laskutti rahoitusyhtiöille suorittamansa palvelut ilman arvonlisäveroa. K väittää, että kyseiset palvelut kuuluvat arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädetyn erityisten sijoitusrahastojen hallinnointia koskevan vapautuksen piiriin, koska ne täyttävät unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistetut edellytykset ja erityisesti ne edellytykset, jotka mainitaan 4.5.2006 annetun tuomion Abbey National (C-169/04, EU:C:2006:289) 72 kohdassa, jonka mukaan kolmannen osapuolen suorittamien palvelujen on kokonaisuutena arvioiden muodostettava erillinen kokonaisuus ja niiden on oltava erityisiä ja olennaisia erityisten sijoitusrahastojen hallinnoinnille, jotta ne kuuluisivat kyseisen vapautuksen piiriin. K:n mukaan sen vastuulla olevia rahastojen osuudenhaltijoiden tuloverotuksen kannalta merkityksellisiä arvonlaskentapalveluja esiintyy ainoastaan erityisten sijoitusrahastojen alalla, joten kyse on näiden rahastojen hallinnoinnin kannalta erityisistä ja olennaisista hallinnointipalveluista. Lisäksi K katsoo, että vapautuksen piiriin kuulumiseksi ei vaadita, että kaikki hallinnointipalvelut on ulkoistettu.

12 Verohallinto katsoo kuitenkin, etteivät K:n rahastoyhtiöille suorittamat palvelut voi kuulua kyseisen vapautuksen piiriin. Verohallinto katsoo ensinnäkin, että K:n suorittama palvelu, joka muodostuu rahastojen osuudenhaltijoiden tuloverotuksen kannalta merkityksellisten arvojen laskemisesta, ei ole erityinen ja olennainen erityisten sijoitusrahastojen hallinnoinnin kannalta.

Siinä on kyse pikemminkin veroneuvojille ja tilintarkastajille ominaisista palveluista. Toiseksi verohallinto katsoo, ettei kyseinen suoritus ole riittävän itsenäinen, jotta se kuuluisi arvonlisäverovapautuksen soveltamisalaan.

13 K valitti verohallinnon tekemistä arvonlisäveroa koskevista päätöksistä, joista 9.9.2014 päivätty päätös koski vuosia 2008–2012, 25.9.2015 päivätty päätös vuotta 2013 ja 23.1.2019 päivätty päätös vuotta 2014, ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen, joka katsoo, että arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa tarkoitetun erityisten sijoitusrahastojen hallinnoinnin käsitteen tulkinnasta on epäselvyyttä.

14 Tässä tilanteessa Bundesfinanzgericht (liittovaltion verotuomioistuin) päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko [arvonlisäverodirektiivin] 135 artiklan 1 kohdan g alakohtaa tulkittava siten, että erityisten sijoitusrahastojen hallinnoinnin käsitteeseen on sisällytettävä myös rahastoyhtiön kolmannelle osapuolelle siirtämät verotukseen liittyvät tehtävät, jotka muodostuvat osuudenhaltijoiden rahastotulojen lainmukaisen verotuksen varmistamisesta?”

Asia C-59/20

15 DBKAG, joka tarjoaa erityisten sijoitusrahastojen hallinnointia, sai Saksaan sijoittautuneelta SC GmbH:lta 11.12.2008 tehdyllä lisenssisopimuksella lisenssimaksua vastaan ohjelmiston käyttöoikeuden olennaisten laskelmien suorittamiseksi riskienhallintaa ja arvonkehityksen mittaamista varten (jäljempänä SC-ohjelmisto).

16 SC-ohjelma on mukautettu erityisesti sijoitusrahastotoimintaan ja lainsäätäjän näillä aloilla esittämiin monitahoisiin vaatimuksiin. SC vastaa riskejä ja arvonkehitystä koskevien tunnuslukujen oikeasta laskemisesta.

17 SC-ohjelmistoa voidaan käyttää ainoastaan yhdessä DBKAG:n muiden ohjelmistojen kanssa. DBKAG joutui mukauttamaan tietoteknisen ympäristönsä SC-ohjelmiston tarpeisiin ja määrittämään ne parametrit (muun muassa laskentamenetelmät), joita kyseisessä ohjelmistossa on käytettävä. DBKAG:ltä saatavat SC:n suorittamiin laskelmiin tarvittavat tiedot markkinakursseista ja -arvoista siirretään automaattisesti päivittäin SC-ohjelmiston ohjelmaan DBKAG:n muiden ohjelmien avulla. Kyseinen ohjelmisto suorittaa siis riskejä ja arvonkehitystä koskevien tunnuslukujen laskennan DBKAG:ltä saatujen tietojen perusteella. DBKAG käyttää kyseisiä SC-ohjelmiston laskemia tunnuslukuja, kun se laatii kertomukset lakisääteisten riskienhallintaa ja arvonkehitystä koskevien tiedonantovelvollisuuksien noudattamiseksi suhteessa viranomaisiin ja sijoittajiin.

18 Muissa 11.12.2008 tehdyissä sopimuksissa sovittiin, että SC tarjoaisi DBKAG:lle erilaisia tukipalveluja. SC sitoutui erityisesti kouluttamaan DBKAG:n työntekijöitä tehtävissä, jotka on toteutettava SC-ohjelmiston konfiguroimiseksi ja sen toiminnan kannalta tarpeellisten tietojen syöttämiseksi manuaalisesti. SC sitoutui myös päivittämään kyseistä ohjelmistoa mahdollisten puutteiden poistamiseksi.

19 SC laskutti lisenssin myöntämisestä ja muista palveluista veronalaisina palveluina, joista on maksettava arvonlisäveroa vastaanottavassa valtiossa eli Itävallan tasavallassa, mutta laskussa ei mainittu arvonlisäveroa vaan siinä mainittiin verovelan siirtäminen DBKAG:lle käännetyn veronmaksuvelvollisuuden järjestelmän nojalla.

20 DBKAG katsoo kuitenkin, että SC:n suorittamiin palveluihin on sovellettava arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädettyä vapautusta. DBKAG näet katsoo, että SC-ohjelmisto suorittaa palveluja, jotka liittyvät riskejä ja arvonkehitystä koskevien tunnuslukujen laskemiseen ja jotka ovat erityisten sijoitusrahastojen hallinnoinnin kannalta erityisiä ja olennaisia. DBKAG:n mukaan sillä, että se toimittaa itse tiettyjä tietoja SC-ohjelmistoa varten, ei voi olla vaikutusta näiden palvelujen luokittelemiseksi verosta vapautetuiksi palveluiksi.

21 Verohallinto puolestaan katsoo, että SC-ohjelmiston käyttöoikeuden myöntämisestä on suoritettava arvonlisäveroa. Verohallinnon mukaan SC tarjoaa pelkkää teknistä apua, joka ei ole erityisen sijoitusrahaston hallinnoinnin kannalta erityistä eikä olennaista. Lisäksi verohallinto väittää, että koska SC-ohjelmisto ei voi suorittaa kyseessä olevaa laskentaa ilman DBKAG:n osallistumista, SC:n palvelu ei ole riittävän itsenäinen, jotta se kuuluisi arvonlisäverovapautuksen piiriin.

22 DBKAG valitti ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen verohallinnon 24.10.2014 tekemistä arvonlisäveroa koskevista päätöksistä, joissa oli kyse verotusmenettelyn uudelleen aloittamisesta vuosien 2009 ja 2010 osalta, ja kyseisten vuosien verotuspäätöksistä.

23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo asiassa C-58/20 todetun tavoin, että on epäselvää, miten arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa tarkoitettua erityisten sijoitusrahastojen hallinnoinnin käsitettä on tulkittava. Se katsoo, että riskienhallintaan ja arvonkehityksen mittaukseen liittyvät palvelut ovat erityisten sijoitusrahastojen hallinnoinnin kannalta erityisiä toimintoja. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii kuitenkin, riittääkö SC:n vastuu nyt käsiteltävässä asiassa siihen, että SC:n palvelu kuuluisi kyseisessä säännöksessä säädetyn vapautuksen piiriin.

24 Tässä tilanteessa Bundesfinanzgericht päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko [arvonlisäverodirektiivin] 135 artiklan 1 kohdan g alakohtaa tulkittava siten, että erityisten sijoitusrahastojen hallinnoinnin käsitteeseen on sisällytettävä kyseisessä säännöksessä tarkoitettua verovapautusta varten myös käyttöoikeuden myöntäminen pääomasijoitusyhtiölle ulkopuolisen lisenssinantajan nimenomaisesti erityisten sijoitusrahastojen hallinnointiin kehitettyyn ohjelmistoon, jos ohjelmistoa käytetään – kuten pääasiassa – yksinomaan erityisten sijoitusrahastojen hallinnoinnin erityisten ja olennaisten toimintojen täyttämiseen mutta sitä käytetään pääomasijoitusyhtiön teknisessä infrastruktuurissa ja se voi täyttää tehtävänsä vain pääomasijoitusyhtiön avustamana ja pääomasijoitusyhtiön tarjoamia markkinatietoja jatkuvasti käyttäen?”

25 Unionin tuomioistuimen presidentin 3.3.2020 antamalla määräyksellä asiat C-58/20 ja C-59/20 yhdistettiin kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

26 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ennakkoratkaisukysymyksillään lähinnä, onko arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohtaa tulkittava siten, että sellaiset palvelut, joita kolmannet osapuolet suorittavat erityisiä sijoitusrahastoja hallinnoiville yhtiöille, kuten verotukseen liittyvät tehtävät, jotka muodostuvat sen varmistamisesta, että osuudenhaltijoiden rahastotulojen verotus toimitetaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti, ja

ohjelmiston käyttöoikeuden myöntäminen olennaisten laskelmien suorittamiseksi riskienhallintaa ja arvonkehityksen mittaamista varten, kuuluvat kyseisessä säännöksessä säädetyn vapautuksen piiriin.

27 Aluksi on todettava, että koska arvonlisäverodirektiivillä kumotaan ja korvataan kuudes direktiivi, unionin tuomioistuimen viimeksi mainitun direktiivin säännöksistä antama tulkinta pätee myös arvonlisäverodirektiivin säännöksiin, mikäli näiden kahden unionin oikeuden säädöksen säännösten voidaan katsoa vastaavan toisiaan.

28 Näin ollen unionin tuomioistuimen antama tulkinta kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdasta pätee myös arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohtaan, koska – kuten tämän tuomion 3 kohdassa on jo todettu – näiden säännösten sanamuoto on sama ja niitä voidaan siten pitää toisiaan vastaavina.

29 Tässä yhteydessä on muistutettava, että kuten vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut vapautukset ovat unionin oikeuteen perustuvia itsenäisiä käsitteitä, joiden tarkoituksena on välttää eroavaisuudet arvonlisäverojärjestelmän soveltamisessa eri jäsenvaltioissa (tuomio 2.7.2020, Blackrock Investment Management (UK), C-231/19, EU:C:2020:513, 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

30 Lisäksi unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen vapautusten kuvaamisessa käytettyjä käsitteitä on tulkittava suppeasti, koska vapautukset ovat poikkeuksia siitä yleisestä periaatteesta, jonka mukaan arvonlisäveroa kannetaan jokaisesta verovelvollisen suorittamasta vastikkeellisesta palvelujen suorituksesta (tuomio 2.7.2020, Blackrock Investment Management (UK), C-231/19, EU:C:2020:513, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

31 Toimijoiden on myös verotuksen neutraalisuuden periaatteen nojalla voitava valita se toimintamalli, joka tiukasti taloudelliselta kannalta katsoen soveltuu niille parhaiten, ilman sitä vaaraa, että niiden liiketoimet suljettaisiin arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädetyn vapautuksen ulkopuolelle (tuomio 2.7.2020, Blackrock Investment Management (UK), C-231/19, EU:C:2020:513, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

32 Kolmantena osapuolena olevan hallinnoijan suorittamat hallinnointipalvelut kuuluvat siten lähtökohtaisesti arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdan soveltamisalaan (tuomio 4.5.2006, Abbey National, C-169/04, EU:C:2006:289, 69 kohta).

33 Jotta kolmantena osapuolena olevan hallinnoijan suorittamia palveluja voitaisiin pitää arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa tarkoitettuina arvonlisäverosta vapautettuina liiketoimina, niiden on kuitenkin kokonaisuutena arvioiden muodostettava erillinen kokonaisuus ja niiden on oltava erityisiä ja olennaisia osatekijöitä erityisten sijoitusrahastojen hallinnoinnille (tuomio 2.7.2020, Blackrock Investment Management (UK), C-231/19, EU:C:2020:513, 47 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

34 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämiä kysymyksiä on tarkasteltava tämän tuomion 29–33 kohdassa mainitun oikeuskäytännön valossa.

Erillisyyttä ja itsenäistä luonnetta koskeva edellytys

35 Ensinnäkin sen selvittämiseksi, kuuluvatko sellaiset palvelut, joita kolmannet osapuolet suorittavat erityisiä sijoitusrahastoja hallinnoiville yhtiöille, arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädetyn vapautuksen piiriin, on arvioitava, muodostavatko nämä palvelut kokonaisuutena arvioiden erillisen kokonaisuuden.

36 Tässä yhteydessä on huomattava, että erillisyyttä koskevaa edellytystä ei voida tulkita siten, että erityisten sijoitusrahastojen hallinnoinnin kannalta erityinen ja olennainen palvelu olisi ulkoistettava kokonaan, jotta se kuuluisi arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädetyn vapautuksen piiriin.

37 On näet syytä muistaa, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kyseisessä säännöksessä tarkoitetun vapautuksen tarkoituksena on edistää piensijoittajien pääsyä arvopaperimarkkinoille. Sijoitusten yhteishallinnointi erityisissä sijoitusrahastoissa mahdollistaa nimittäin sen, että piensijoittajilla voi pienestä sijoituksesta huolimatta olla hajautettu sijoitussalkku, joka suojaa heitä arvopapereiden arvon heilahteluun liittyviltä riskeiltä, ja sen, että he voivat jakaa asiantuntijahallinnoinnin kustannukset. Jos vapautusta ei olisi, yhteissijoitusyritysten osuudenhaltijoita verotettaisiin raskaammin kuin lähtökohtaisesti suurempia sijoittajia, jotka sijoittavat rahansa suoraan arvopapereihin ja jotka eivät käytä rahastojen hallinnointipalveluja. Verotuksen neutraalisuuden periaate on esteenä sille, että samoja liiketoimia suorittavia taloudellisia toimijoita kohdeltaisiin eri tavoin arvonlisäverotuksessa (ks. vastaavasti tuomio 13.3.2014, ATP PensionService, C-464/12, EU:C:2014:139, 43 ja 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

38 Vaikka arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädettyä vapautusta on tulkittava suppeasti, verotuksen neutraalisuuden periaate ja kyseisen vapautuksen tavoitteet puoltavat siten sellaista tulkintaa, jonka johdosta vapautus ei menetä vaikutustansa (ks. vastaavasti tuomio 9.12.2015, Fiscale Eenheid X, C-595/13, EU:C:2015:801, 68 kohta).

39 Jos erityisten sijoitusrahastojen hallinnoinnin kannalta erityisestä ja olennaisesta palvelusta olisi suoritettava arvonlisäveroa jo pelkästään sen perusteella, että palvelua ei ole ulkoistettu kokonaan, tästä hyötyisivät sekä rahoitusyhtiöt, jotka itse suorittavat kyseisen palvelun, että sijoittajat, jotka sijoittavat rahansa suoraan arvopapereihin eivätkä käytä rahastojen hallinnointipalveluja (ks. vastaavasti tuomio 13.3.2014, ATP PensionService, C-464/12, EU:C:2014:139, 72 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

40 Näin ollen erillisyyttä koskevan edellytyksen tulkitseminen siten, että erityisten sijoitusrahastojen hallinnoinnin kannalta erityinen ja olennainen palvelu on ulkoistettava kokonaan, jotta se kuuluisi arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädetyn vapautuksen piiriin, johtaisi sen mahdollisuuden tehokkaan vaikutuksen rajoittamiseen, että tällainen palvelu voisi kuulua kyseisen vapautuksen piiriin, kun sen suorittaa kolmas osapuoli.

41 Unionin tuomioistuin on lisäksi katsonut, että kolmannen osapuolen sellaiselle yhtiölle, joka on erityisten sijoitusrahastojen hallinnoija, tarjoamat rahastojen hallinnoinnin kannalta erityiset ja olennaiset arvopaperisijoittamista koskevat neuvontapalvelut ja varallisuuseriä koskevat osto- ja myyntisuositukset voivat kuulua arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädetyn vapautuksen piiriin (ks. vastaavasti tuomio 7.3.2013, GfBk, C-275/11, EU:C:2013:141, 33 kohta).

42 Unionin tuomioistuin on näet katsonut, ettei merkitystä ole sillä, että kyseisen rahastoyhtiön tehtävänä on panna täytäntöön mainitut suositukset tarkastettuaan ensin, ettei niillä rikota sellaisia laissa säädettyjä sijoitusrajoituksia, joita sovelletaan erityisiin sijoitusrahastoihin, ja että kyseisellä rahastoyhtiöllä on siis edelleen viimesijainen päätöksentekovalta ja vastuu (ks. vastaavasti tuomio 7.3.2013, GfBk, C-275/11, EU:C:2013:141, 27 kohta).

43 Asian C-58/20 osalta on todettava, että sen ratkaisemiseksi, kuuluvatko K:n kyseisille rahastoyhtiöille suorittamat rahastojen osuudenhaltijoiden tuloverotuksen kannalta merkityksellisten arvojen laskentapalvelujen kaltaiset palvelut arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädetyn vapautuksen piiriin, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on arvioitava, onko näitä palveluja pidettävä erityisten sijoitusrahastojen hallinnointitoiminnan kannalta erityisinä ja olennaisina. Se, että rahastoyhtiöiden on laadittava vakioidut ilmoitukset kolmannen osapuolen suorittamien laskelmien perusteella ja toimitettava nämä ilmoitukset ilmoituskeskukselle, ei ole yksin määräävä peruste ratkaistaessa, kuuluvatko tällaiset palvelut mainitun vapautuksen piiriin.

44 Vastaavasti asiassa C-59/20 sen ratkaisemiseksi, kuuluvatko SC:n DBKAG:lle suorittamat SC-ohjelmiston käyttöoikeuden myöntämisen kaltaiset palvelut arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädetyn vapautuksen piiriin, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on arvioitava, onko näitä palveluja pidettävä erityisten sijoitusrahastojen hallinnointitoiminnan kannalta erityisinä ja olennaisina. Se seikka, että kyseessä olevaa ohjelmistoa voidaan käyttää yksinomaan asianomaisen rahastoyhtiön teknisessä infrastruktuurissa ja että ohjelmisto voi täyttää tehtävänsä vain kyseisen yhtiön avustamana ja tämän tarjoamia markkinatietoja jatkuvasti käyttäen, ei ole yksin määräävä peruste ratkaistaessa, kuuluvatko tällaiset palvelut mainitun vapautuksen piiriin.

Palvelun erityisyyttä ja olennaista luonnetta koskeva edellytys

45 Toiseksi sen ratkaisemiseksi, kuuluvatko sellaiset palvelut, joita kolmannet osapuolet suorittavat erityisiä sijoitusrahastoja hallinnoiville yhtiöille, kuten verotukseen liittyvät tehtävät, jotka muodostuvat sen varmistamisesta, että osuudenhaltijoiden rahastotulojen verotus toimitetaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti, ja ohjelmiston käyttöoikeuden myöntäminen olennaisten laskelmien suorittamiseksi riskienhallintaa ja arvonkehityksen mittaamista varten, arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädetyn vapautuksen piiriin, on arvioitava, ovatko kyseiset palvelut erityisiä ja olennaisia erityisten sijoitusrahastojen hallinnoinnin kannalta.

46 Verotukseen liittyvien tehtävien osalta on ensinnäkin muistutettava, että unionin tuomioistuin on todennut, että arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdan soveltamisalaan kuuluvat salkunhoitoon liittyvien tehtävien lisäksi itse yhteissijoitusyritysten hallinnointiin kuuluvat toiminnot, kuten yhteissijoitusyrityksistä annetun direktiivin liitteessä II mainitut toiminnot (tuomio 4.5.2006, Abbey National, C-169/04, EU:C:2006:289, 64 kohta)

47 Yhteissijoitusyrityksistä annetun direktiivin liitteessä II näet säädetään, että yhteiseen salkunhoitoon kuuluvat muun muassa hallinnointitehtävät, kuten lakisääteiset ja rahastonhoitoon liittyvät kirjanpitopalvelut ja arvonmääritys ja hinnoittelu (veroilmoitukset mukaan luettuna).

48 Myöskään se seikka, että tiettyjä palveluja ei mainita yhteissijoitusyrityksistä annetun direktiivin liitteessä II, ei estä sisällyttämästä niitä sellaisten erityisten palvelujen ryhmään, jotka kuuluvat arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa tarkoitettua erityisten sijoitusrahastojen hallinnointia koskeviin toimintoihin (tuomio 7.3.2013, GfBk, C-275/11, EU:C:2013:141, 25 kohta).

49 Jotta voidaan ratkaista, kuuluvatko kolmannen osapuolen rahastoyhtiölle suorittamat palvelut arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädetyn vapautuksen piiriin, on nimittäin selvitettävä, onko kolmannen osapuolen suorittamalla palvelulla luontainen yhteys rahastoyhtiölle ominaiseen toimintaan siten, että palvelulla täytetään erityisen sijoitusrahaston hallinnoinnin erityiset ja olennaiset tehtävät (ks. vastaavasti tuomio 7.3.2013, GfBk, C-275/11, EU:C:2013:141, 23 kohta).

50 Tässä yhteydessä on todettava, ettei pelkästään sijoitusten hoito, johon kuuluu hoidettavien varojen valinta ja luovuttaminen, vaan myös sellaiset hallinnointi- ja kirjanpitopalvelut, kuten tuottojen ja rahasto-osuuksien tai -osakkeiden hintojen laskenta, varojen arviointi, kirjanpito, tuottojen jakamiseksi tarvittavien ilmoitusten laatiminen, tietojen ja dokumenttien toimittaminen säännöllisin väliajoin julkaistavia tilinpäätöksiä, veroilmoituksia, tilastoja ja arvonlisäveroilmoituksia varten sekä tuottoennusteiden laatiminen, kuuluvat arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa tarkoitetun erityisen sijoitusrahaston hallinnoinnin käsitteen alaan (ks. vastaavasti tuomio 7.3.2013, GfBk, C-275/11, EU:C:2013:141, 27 kohta).

51 Sitä vastoin palvelut, jotka eivät ole erityisiä erityisen sijoitusrahaston toiminnan kannalta vaan kuuluvat erottamattomana osana kaikentyyppiseen sijoittamiseen, jäävät erityisten sijoitusrahastojen hallinnoinnin käsitteen soveltamisalan ulkopuolelle (ks. vastaavasti tuomio 9.12.2015, Fiscale Eenheid X, C-595/13, EU:C:2015:801, 78 kohta).

52 Näin ollen arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädetyn vapautuksen piiriin kuuluvat sellaiset hallinnointi- ja kirjanpitopalvelut, joita kolmas osapuoli suorittaa rahastoyhtiölle, kuten verotukseen liittyvät tehtävät, jotka muodostuvat sen varmistamisesta, että osuudenhaltijoiden rahastotulojen verotus toimitetaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti, jos niillä on luontainen yhteys erityisten sijoitusrahastojen hallinnointitoimintaan.

53 Siltä osin kuin on toiseksi kyse ohjelmiston käyttöoikeuden myöntämisestä, unionin tuomioistuin nojautui 4.5.2006 annetun tuomion Abbey National (C-169/04, EU:C:2006:289) 71 kohdassa 5.6.1997 annettuun tuomioon SDC (C-2/95, EU:C:1997:278) katsoessaan, etteivät pelkät materiaaliset tai tekniset palvelut, kuten tietotekniikkajärjestelmän käyttöön antaminen, kuulu kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa, joka on korvattu arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdalla, säädetyn vapautuksen piiriin (tuomio 9.12.2015, Fiscale Eenheid X, C-595/13, EU:C:2015:801, 74 kohta).

54 Tämän oikeuskäytännön ei kuitenkaan voida katsoa merkitsevän sitä, että arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädetyn vapautuksen soveltamisalan ulkopuolelle olisi jätettävä suoralta kädeltä kaikki sellaiset palvelut, joita kolmas osapuoli suorittaa rahastoyhtiölle tietotekniikkajärjestelmän välityksellä.

55 Kuten 5.6.1997 annetun tuomion SDC (C-2/95, EU:C:1997:278) 37 kohdassa on jo täsmennetty, pelkästään se seikka, että palvelu suoritetaan kokonaan sähköisesti, ei sellaisenaan estä soveltamasta vapautusta kyseiseen palveluun.

56 Erityisesti on todettava, että vaikka 2.7.2020 annetussa tuomiossa Blackrock Investment Management (UK) (C-231/19, EU:C:2020:513) oli kyse sellaisista palveluista – muun muassa suoritusten ja riskien seurannasta –, joita kolmas osapuoli suoritti rahastoyhtiöille ohjelmistoalustan välityksellä, unionin tuomioistuin ei jättänyt kyseisiä palveluja suoralta kädeltä arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädetyn vapautuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Unionin tuomioistuin katsoi sen sijaan, että nämä palvelut eivät voineet kuulua mainitun vapautuksen piiriin, nojautuen kyseisen tuomion 48 ja 49 kohdassa siihen, että kyseessä olevat palvelut eivät olleet erityisiä erityisten sijoitusrahastojen hallinnoinnille, koska ne oli luotu erityyppisten sijoitusten hallinnoinnin tarpeisiin ja koska niitä voitiin käyttää tekemättä eroa erityisten sijoitusrahastojen hallinnoinnin ja muiden rahastojen hallinnoinnin välillä.

57 Näin ollen silloin, kun ohjelmiston käyttöoikeuden myöntämisen kaltainen palvelu suoritetaan yksinomaan erityisten sijoitusrahastojen hallinnointia varten eikä muille rahastoille, sitä voidaan pitää erityisenä tässä tarkoituksessa.

58 Siten edellä esitetystä seuraa, että sellaiset palvelut, kuten verotukseen liittyvät tehtävät, jotka muodostuvat sen varmistamisesta, että osuudenhaltijoiden rahastotulojen verotus toimitetaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti, ja ohjelmiston käyttöoikeuden myöntäminen olennaisten laskelmien suorittamiseksi riskienhallintaa ja arvonkehityksen mittaamista varten, kuuluvat arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädetyn vapautuksen piiriin, jos niillä on luontainen yhteys erityisten sijoitusrahastojen hallinnointiin ja jos niitä suoritetaan yksinomaan tällaisten rahastojen hallinnointia varten.

59 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava, täyttävätkö K:n ja SC:n pääasiassa kyseessä oleville rahastoyhtiöille suorittamat palvelut nämä edellytykset.

60 Erityisesti asiassa C-58/20 ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on muun muassa selvitettävä, vastaavatko K:n suorittamat verotukseen liittyvät tehtävät Itävallan lainsäädännössä säädettyjä velvollisuuksia, jotka koskevat erityisesti erityisiä sijoitusrahastoja ja jotka siis eroavat muuntyyppisten sijoitusrahastojen osalta säädetyistä velvollisuuksista.

61 Asiassa C-59/20 ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että riskienhallintaan ja arvonkehityksen mittaamiseen liittyvät palvelut ovat tällaisten rahastojen hallinnoinnin kannalta erityisiä toimintoja. Kyseinen tuomioistuin toteaa myös, että pääasiassa kyseessä olevan ohjelmiston suorittamat laskelmat muodostavat olennaisen perustan sille, että DBKAG voi hoitaa Itävallan lainsäädännössä edellytetyt riskienhallintaan ja arvonkehityksen mittaamiseen liittyvät tehtävät. Näin ollen sen perusteella, että tätä ohjelmistoa käytetään olennaisten laskelmien suorittamiseksi sellaisia hallinnointipalveluja varten, jotka koskevat kyseessä olevien rahastojen riskienhallintaa ja arvonkehityksen mittaamista, voidaan katsoa, että kyseinen ohjelmisto on olennainen mainittujen rahastojen hallinnoinnin kannalta. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tarkistettava, täyttyvätkö tämän tuomion 58 kohdassa mainitut edellytykset.

62 Esitettyihin kysymyksiin on edellä esitetyn perusteella vastattava, että arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohtaa on tulkittava siten, että sellaiset palvelut, joita kolmannet osapuolet suorittavat erityisiä sijoitusrahastoja hallinnoiville yhtiöille, kuten verotukseen liittyvät tehtävät, jotka muodostuvat sen varmistamisesta, että osuudenhaltijoiden rahastotulojen verotus toimitetaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti, ja ohjelmiston käyttöoikeuden myöntäminen ainoastaan olennaisten laskelmien suorittamiseksi riskienhallintaa ja arvonkehityksen mittaamista varten, kuuluvat kyseisessä säännöksessä säädetyn vapautuksen piiriin, jos niillä on luontainen yhteys erityisten sijoitusrahastojen hallinnointiin ja jos niitä suoritetaan yksinomaan tällaisten rahastojen hallinnointia varten, vaikka kyseisiä palveluja ei olisikaan ulkoistettu kokonaan.

Oikeudenkäyntikulut

63 Pääasioiden asianosaisten osalta asioiden käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

Yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 28.11.2006 annetun neuvoston direktiivin 2006/112/EY 135 artiklan 1 kohdan g alakohtaa on tulkittava siten, että sellaiset palvelut, joita kolmannet osapuolet suorittavat erityisiä sijoitusrahastoja hallinnoiville yhtiöille, kuten verotukseen liittyvät tehtävät, jotka muodostuvat sen varmistamisesta, että osuudenhaltijoiden rahastotulojen verotus toimitetaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti, ja ohjelmiston käyttöoikeuden myöntäminen ainoastaan olennaisten laskelmien suorittamiseksi riskienhallintaa ja arvonkehityksen mittaamista varten, kuuluvat kyseisessä säännöksessä säädetyn vapautuksen piiriin, jos niillä on luontainen yhteys erityisten sijoitusrahastojen hallinnointiin ja jos niitä suoritetaan yksinomaan tällaisten rahastojen hallinnointia varten, vaikka kyseisiä palveluja ei olisikaan ulkoistettu kokonaan.

Allekirjoitukset